

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

multa inter se non sint idem eadem identitate, utique syllogismus constans tal' medio termino erit viciosus, nisi medium in termino, aut extra terminum complete distribuatur: erit namque syllogismus ex puris particularibus ex parte medijs termini, quod constat esse maximum in syllogismo vitium.

Syllogismi
quibus nega-
res conclu-
siones inse-
rviantur unde
vim habeat.

Illud postremo est addendum, in syllogismis colligentibus conclusiones negantes, siue hi syllogismi expositorijs sint, siue non, ex certa non identitate medij termini cum altero extremito, vel in toto, vel in parte, colligi non identitatem eiusdem extremi cum altero extremito, quod cum medio in toto, aut in parte est idem, ut ex modis vitilibus syllogismorum inferentium conclusionem negantem est manifestum.

Ex dictis facile colliges, hanc consequentiam nullam esse: omnis essentia diuina est Pater: Filius est essentia diuina ergo Filius est Pater. Est enim syllogismus ex puris particularibus, eo quod medium non distribuitur complete. Est vero valida, si medium in maiori propositione distribueretur complete, dicereturque, omnis res qua est essentia diuina est Pater: at tamē tunc maior estet falsa, quia Filius est res, qua est essentia diuina, & non est Pater. Eodem viro laborat haec alia consequentia: haec essentia diuina est Pater: haec essentia diuina est Filius: ergo Filius est Pater. Etenim licet medium sit res singularis, est tamen communis multis, nec completam habet distributionem, ut patebit aduertenti. Propter eundem defectum haec ratiocinationes nihil valent: omnis Deus est Pater: Filius est Deus: ergo Filius est Pater. Hic Deus est Pater: hic Deus est Filius: ergo Filius est Pater. Licet enim concretum, Deus, aut, hic Deus, supponat pro personis: quia tamen est res singularis, neque dividitur in illis, distributio non fertur supra personas, sed supra naturam significatam in concreto, qua est unicum individuum reali communitate tribus suppositis commune. Verum de hac re fusior erit sermo in sequentibus. Ex eodem defectu haec consequentiae nihil valent: spiratio activa est paternitas: spiratio activa est filiatione: ergo filiatione est paternitas: omnis spirator est Pater: Filius est spirator: ergo Filius est Pater. Spiratio namque activa est individuum quoddam idem re & actione formalis cum paternitate & filiatione, solum virtute ab eis distinctum, atque adeo commune illis per identitatem: in nullaque premisarum distribuitur complete. Essent vero optimae consequentiae si medium distribueretur in illis complete, dicereturque in maiori: omnis res, qua est spiratio activa, est paternitas: aut, omnis res, qua est spirator, est pater: sed tunc propositiones efficiunt falsa. Eodem viro laborat syllogismus ille, quem disputatione precedente in rebus naturalibus confecimus: hoc intelligens est Socrates: hoc idem intelligens est eius anima: ergo anima est Socrates. Qui iuxta modum à nobis explicatum emendari posset.

Syllogismo-
rum in ter-
mino diuinis
varij defi-
nitio vnde.

Ex dictis etiam licet colligere has, & similes consequentias nihil valere, cum in eis committatur fallacia accidentis: Filius non est Pater: Filius est essentia diuina: ergo essentia diuina non est Pater. Filius differt à Patre: Filius est essentia diuina: ergo essentia diuina differt à Patre. Pater generat: Pater est essentia diuina: ergo essentia diuina generat. Filius est genitus: Filius est essentia diuina: ergo essentia diuina est genita. Intellectus in Deo est principium Filii: intellectus in Deo est voluntas: ergo voluntas est principium Filii. Quod vero in his omnibus consequentias fallacia accidentis committatur, ex eo est manifestum, quoniam Filio conuenit non esse Patrem, differre ac distinguiri à Patre, ut ratione ac virtute distinguatur ab essentia diuina: quare si propter identitatem quam habet cum essen-

Artic. iv. Disput.j.

A tia diuina, velimus essentia illa eadem tribuere, in fallaciā accidentis incidemus: ac si conficeremus has argumentationes: Socrates est individuum: Socrates est homo: ergo homo est individuum. Socrates non est species: Socrates est homo: ergo homo non est species. Generare etiam conuenit Patri, & esse genitum Filio, ut ratione ac virtute distinguuntur ab essentia: quare si propter identitatem, quam cum eadem essentia habent, illud idem tribuere velimus essentia, accidentis fallacia committetur. Simili modo, esse principium Filii, conuenit intellectui, ut ratione ac virtute distinguatur à voluntate: quare si propter identitatem realem & formalem, quam voluntas habet cum intellectu, velimus id voluntati accommodare, accidentis fallaciā incurremus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Deo sint tantum quatuor relationes reales.

DISPUTATIO I.

ONCLVSI O affirmat, qua cum exclusua sit, duas habet exponentes, quarum prima, qua dicit, in Deo esse quatuor relationes reales, est tam certa, ut non dubitem contrarium appellare errorem in fide: in sensu tamen vero, quem dabbimus inferioris. Quod ad posteriorem vero attinet, videlicet in Deo non esse plures relationes reales, quam quatuor, est controversa, ut questione 42. est examinandum.

Conclusionem probat D. Thomas hoc loco, quoniam omnis relatio realis fundatur (intellige, tamquam in ratione fundandi) in quantitate, vel in actione, aut passione ex Aristotele, Metaphysica cap. 15. sed in Deo non est relatio realis, quia fundatur in quantitate: eo quod in Deo non sit quantitas: neque qua fundatur in actione, aut passione ad extra: quippe cum relatio Dei ad creaturas, quae ex huiusmodi actione tamquam ex ratione fundandi resultat, non sit realis ex parte Dei, sed rationis, ut quest. 13. art. 7. dictum est: ergo relationes reales, quae sunt in Deo, fundantur solum tamquam in ratione fundandi in actione ad intra, secundum quam est processio in diuinis. Quare cum in Deo sit duplex tantum processio, ut in superioribus est habitum, una secundum actionem intellectus, que est processio Verbi, & propriamente dicitur generatio: alia secundum actionem voluntatis, que est processio amoris: secundum quamlibet autem processiones sunt duas relationes reales oppositae, una procedentes à principio, altera principijs à quo procedit: sit ut in Deo sint tantum quatuor relationes reales: duas secundum processionem intellectus, quarum una dicitur paternitas, & alia filiatione. Etenim relationes principijs, à quo est generatio propria viventibus, paternitas dicitur: relatio vero eius, quod per generationem est à tali principio, dicitur filiator & duæ aliae secundum processionem amoris, quæ nomine carent: quemadmodum & ipsa processio (intellige, in sensu questione precedente articulo 4. in response ad tertium explicato.) Appellatur vero relatio principijs, à quo est talis processio, spiratio activa: relatio vero procedentis à tali principio dicitur processio, aut spiratio passiva. Tamen nomina haec commodius applicentur ad significantiam processionem ipsam significatam per modum actionis & passionis, quam ad significandas relationes ipsas per modum relationis. Quo loco animad-

animaduerte, relationem, & processionem in Deo esse idem ex natura rei, etiam virtute, ut in sequentibus fieri manifestum.

Circa primam maiorem huius totius progressus animaduertendum est, intelligendam esse solum de relationibus primi & secundi generis eo loco ab Aristotele numeratis: relationem namque realem tertii generis, nempe mensurati ad mensuram, qualis est scientia ad scibile, ostendit D. Thomas in response ad primum non habere locum in Deo: eo quod in ipso relatio intelligentis ad rem intellectam, & voluntatis ad rem volitam, sint relations rationis. Cetera, quae circa eamdem maiorem dicuntur, copiose ad prædicamentum relationis sunt explicata.

Circa primam partem minoris, illiusque probationem, quæ probatur in Deo non dari relationem realem, quæ fundetur in quantitate, eo quod in Deo nulla sit quantitas, animaduertendum est. Probationem non esse satis firmam: quantitas ianque, quæ satis est, ut sit ratio fundandi relationem realem, non est quantitas molis, sed unitas, aut multitudine quocumque modo, ut ad prædicamentum relationis explicauimus: probatio vero D. Thomas loquitur de quantitate molis. Inferius autem quæst. 42. ostendemus, eiusmodi relationes, quæ tamquam rationem fundandi exigunt unitatem, ut sunt similitudo & equalitas, non esse relations reales in Deo: quod etiam D. Thomas hoc loco in response ad quartum pollicetur se eo loco praestitum, cæque de causa videtur probationem illam minoris non multum expendere.

Circa quatuor relations reales, quæ sunt in Deo, non in Deo, animaduertendum est, non esse quatuor res, sed tres tantum. Ratio est, quoniam licet quatuor carum diuersi, sed singulatim re ab aliis, nempe à relatione sibi opposita: spiratio tamen actio non distinguitur à paternitate & filiatione, quibus non opponuntur. Quare non in eo sensu dicuntur quatuor relations reales, quasi sint quatuor res, sed quia sunt quatuor rationes formales relationis realis, virtute falsorum, atque ratione inter se distincke.

DISPUTATIO II.

Vtrum diuina relatio in commune uniuocum quippiam sit, an analogum ad singulas quatuor relations diuinis.

A d hanc questionem paucis dicendum est, nō esse uniuocum quid, sed analogum. Quod probari potest. Primo, quia si relatio in diuinis esset quid uniuocum ad singulas relations, vel esset illis communis communitate reali, qualia vna numero relatio esset intrinsecus omnibus quatuor relations, eo modo quo essentia diuina communis est communitate reali tribus suppositis diuinis, vel esset illis communis communitate rationis, ita scilicet ut ratio relations in illis diuideretur, & contraheretur ad paternitatem, filiationem, &c. Primum dici non potest, quia tunc quatuor relations diuina, non essent quatuor, sed vna tantum: sicut tres persona diuina non sunt tres Dei, sed unus Deus, eo quod vna tantum numero Deitas sit in tribus personis. Si vero detur secundum, sequitur relations diuinas constare genere & differentia, ac proinde in eis esse compositionem metaphysicam, quod cum diuina simplicitate pugnat. Consecutio probatur, quoniam nihil tunc esset, per quod relatio diuina in commune reiceretur à ratione genera-

A tis, maxime cum, eo dato, relationes oppositæ discordare non essent differre solo numero.

Secundo, relationibus constituantur ultimè supposita diuina in eis suppositorum: id autem, quod ultimum constituit suppositum, est quid incomunicabile, & primù diuersum: ergo relations diuinae in nullo uniuoco conueniant, sed se totis distinguuntur.

Est igitur relatio diuina in commune analogum quoddam proportionalitatis ad quatuor relations diuinæ. Et enim, vt paternitas se habet ad suppositum Patris, quod constituit: est enim principium referendi, & distinguendi Patrem à reliquis personis: ita se habent reliqua relations comparatione suppositorum quæ constituuntur.

QUESTIO XXIX.

De personis diuinis.

In articulum 1. 3. & 4. item in 4. questionis sequentis.

DISPUTATIO I.

Quid sit persona, & an in diuinis sit concedenda.

DISSE RIT deinceps D. Thomas de personis diuinis. Primò in generi usque ad quæst. 33. deinde de singulariis in particulari. Placuit quatuor articulos propositos hac & sequenti disputatione simul explicare propter connexionem rerum, quas in eis D. Thomas pertractat.

Personæ definitur à Boëtio in libro de duabus *personæ definitione*. naturis in hunc modum: *Est rationalis natura individualis substantia*. A Richardo vero 4. de Trinitate, cap. 22. definitur, *rationalis naturæ incommunicabilitas existentia*. Vtique definitio eundem sensum habet. Et enim Boëtius, per individuum substantiam, incommunicabilem intellexit. Richardus vero nomine existentia, vel intellexit substantiam, vel existens, sumpto abstracto pro concreto: existens vero incommunicabile substantia incommunicabilis est.

Circa utramque definitionem notandum est primo. N omne, *natura rationalis*, intelligi hoc loco naturam intellectuali, quæ communis est diuina, angelicæ, & humana. Secundo animaduerte substantiam incommunicabilem, & suppositum idem esse. Quod fit, ut quecumque suppositum non est à ratione personæ, per partem illam definitionis, *substantia individualis*, hoc est, incommunicabilis, reiciatur. Reiciuntur ergo accidentia omnia, non solum quod substantia non sint, sed etiam quod substantiæ, tamen subiectus, quibus insunt, communicantur. Deinde parres omnes, substantiæve incompletae, etiam rationalis animus: eo quod communicantur, possint utriusque natura communicari suppositis, quorum sunt partes. Excluditur præterea humanitas Christi, spiratio activa, spirator, natura diuina, arque hic Deus. Esto namque haec omnia individua quædam sine completa: humanitas tamen Christi Verbo diuino communicata est, à quo sustentatur: spiratio activa, & spirator communes sunt Patri & Filio: natura vero diuina, sine in concreto sive in abstracto concipiatur, communicata est tribus suppositis diuinis. Quod fit, ut nihil horum rationem vel personæ, vel suppositi habeat. Denique per partem illam definitionis, *rationalis naturæ*, excluduntur à ratione personæ supposita omnium aliarum natu-

*Humanitas
Christi non
est persona.*